

Република Србија
**МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ**

-Управа за ветерину-
Број: 323-02-12043/2020-05
30.10.2020. године
Београд

**ПЛАН
И НАЧИН ВРШЕЊА МОНИТОРИНГА НА КЛАСИЧНУ КУГУ СВИЊА И
АФРИЧКУ КУГУ СВИЊА КОД ДИВЉИХ СВИЊА
у 2020. и 2021. години**

Овим Планом ближе се дефинише начин и поступање приликом прегледа одстрелених и уинулих дивљих свиња, као и узимања и достављања узорака ради спровођења мониторинга на класичну кугу свиња (ККС) и афричку кугу свиња (АКС), у складу са Правилником о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2020. годину ("Сл.гласник РС". број: 25/20, 118/20 (у даљем тексту: Програм мера)).

Одстрелене свиње

У сврху спровођења мониторинга на ККС испитаће се одређени број одстрелених дивљих свиња нарочито у периодима интензивног лова (новембар-март), односно на АКС у континуитету у складу са планом Министарства.

Угинуле дивље свиње и дивље свиње из санитарног одстрела

Све угинуле дивље свиње и дивље свиње у санитарном одстрелу приликом којег показују поремећај здравственог стања, обавезно се пријављују и морају се дијагностички испитати на ККС и АКС.

Правна лица која се баве ловством, односно корисници ловишта, дужни су да најкасније 48 сати пре почетка лова пријаве лов ветеринарском инспектору надлежном за територију, односно ловиште у ком се лове дивље свиње, као и надлежном ветеринарском институту или ветеринарској станици, како би се благовремено организовао ветеринарско-санитарни преглед и узорковање.

Узорковање

Дивље свиње одстрелене у комерцијалном и санитарном одстрелу биће допремљене на место одређено за ветеринарско-санитарни преглед на коме ће се извршити преглед на присуство патоморфолошких промена карактеристичних за ККС и АКС и узорковање у циљу лабораторијских испитивања на ККС, односно АКС. Преглед уинулих или одстрелених дивљих свиња на присуство промена карактеристичних за ККС, односно АКС и узорковање у циљу лабораторијских испитивања на ККС и АКС извршиће епизоотиолог из надлежног научног, односно специјалистичког института или ветеринар из надлежне ветеринарске станице. Уколико се из објективних разлога узорковање врши на месту одстрела или на другом месту ван објекта где се врши преглед одстрелене дивљачи, узимање узорка може извршити и лице које је извршило одстрел или одговорно лице у ловишту.

Узорак за лабораторијска испитивања на ККС и АКС који потиче од једне одстрелене дивље свиње представља обавезно крв и слезина, затим лимфни чворови и тонзиле, као и бубрег, који може послужити само као додатни узорак. У случају угинулих животиња, у зависности од стадијума распадања леша, узорковати целе наведене органе или дугу цевасту или грудну кост. Узорци се пакују у одговарајуће пластичне кесе или посуде, заједно са маркицом којом се идентификује одстрелена дивља свиња.

Крв се узима у стерилне епрувете помоћу шприца и игле. Најбоље је крв узети из вена трбушне дупље. Довољно је узети око 5 мл крви (горњи ниво узете крви мора бити око 2 цм испод доњег руба затварача епрувете). Крв се може узети и из срца и вена врата или директно из грудне дупље.

Након узорковања крви, епрувете се морају добро затворити (по могућности затварач споља треба облепити лепљивом траком) и обележити.

Надлежни институт припрема узорке за слање у лабораторију. Органи величине максимално 5x5 цм се пакују у непропусно примарно паковање (бочица, вирбак кеса). Примарно паковање се обележава и пакује у секундарно чија се спољашност мора дезинфиковати. Секундарна паковања се пакују у терцијарно и као такви достављају у лабораторију. Крв се доставља у затвореним епруветама из којих није могуће цурење и епрувете са спољашње стране морају бити обележене. Узорци органа и крв се не могу достављати у неадекватним паковањима, као ни цели органи осим када су пореклом од угинулих животиња.

Узорци се транспортују на температури 2-8°C и то на начин који ће спречити изливање материјала и контаминацију простора, односно мора се обезбедити да узорак буде достављен у лабораторију у исправном стању за испитивања.

Образац за узорковање и лабораторијски упут

Приликом узорковања за сваки узорак треба попунити „*Образац за узорковање и слање материјала на лабораторијско испитивање на класичну кугу свиња/афричку кугу свиња код дивљих свиња*“ (у даљем тексту Образац). У Образац се морају унети сви подаци који су у њему предвиђени, укључујући и географске координате локације одакле узорак потиче. Образац истовремено представља и лабораторијски упут и саставни део је овог плана (Прилог 1).

Податке из Обрасца надлежни ветеринарски институт уноси електронским путем у *Систем за праћење и обраду узорака (СМТС)* Централне базе.

Трајање мониторинга

Узорковање и лабораторијска испитивања обухватају период од 01.11.2020. године до прикупљања предвиђеног броја узорака за свако ловиште односно подручје, а најкасније до 31.10.2021. године

Дијагностичка испитивања и план узорковања на класичну кугу свиња

Ветеринарски специјалистички институти прикупљају узорке за мониторинг на ККС, а потом врше организовање и слање узорака у лабораторије према следећој подели епизоотиолошких подручја:

Шема организовања и слања узорака у акредитоване лабораторије за испитивање на ККС

АКРЕДИТОВАНА ЛАБОРАТОРИЈА	ЕПИЗООТИОЛОШКО ПОДРУЧЈЕ
НИВ СРБИЈЕ - БЕОГРАД	НИВ Србије, ВСИ Панчево, ВСИ Пожаревац, ВСИ Зајечар, ВСИ Јагодина
НИВ НОВИ САД	НИВ Нови Сад, ВСИ Зрењанин
ВСИ СУБОТИЦА	ВСИ Суботица
ВСИ СОМБОР	ВСИ Сомбор
ВСИ КРАЉЕВО	ВСИ Краљево
ВСИ НИШ	ВСИ Ниш
ВСИ ШАБАЦ	ВСИ Шабац

У акредитованим лабораторијама за ККС ће се извршити дијагностичка испитивања применом методе ланчане реакције полимеразе (PCR) и ат-ЕЛИСА.

У случају добијања позитивних резултата узорци се достављају у НИВС (НРЛ) на потврдна испитивања, који ће о томе одмах обавестити министарство. Ради добијања упоредивих резултата сви институти ће користити исти дијагностикум за потребе овог мониторинга. Избор дијагностичког средства врши се узимајући у обзир техничке карактеристике теста, специфичност и осетљивост теста, према препоруци Националне референтне лабораторије.

Број прикупљених и испитаних узорака по ловиштима, односно епизоотиолошким јединицама може да одступи од планираног укупно до 20%, односно може бити више од 20% у случају повећања ризика (нпр.утврђивања сероконверзије) када ће се испитити све уловљене животиње.

На основу анализе ризика, резултата мониторинга на ККС спроведеног у претходним годинама, географских карактеристика, бројности и густине популације дивљих свиња одређена су подручја високог, умереног и ниског ризика од ККС. Сходно старосним категоријама пожељно је да укупан број достављених узорака потиче од најмање 50% животиња старих до 18 месеци, 35 % старих 1,5 – 2,5 године и до 15 % преко 2,5 године.

У табели 1: „План мониторинга на ККС по епизоотиолошким јединицама и окрузима“ дат је приказ планираног броја узорака по округу/епизоотиолошкој јединици. У епизоотиолошким јединицама узорковања, узимају се узорци процентуално у складу са оквирним планом одстрела, односно одређеном преваленцом. Приказ броја узорака које треба прикупити по сваком ловишту дат је у Прилогу 2. Плана. (План узорковања за ККС по ловиштима за 2020/2021. годину).

Табела 1: План мониторинга на ККС по епизоотиолошким јединицама и окрузима 2020/2021 годину:

ЕПИЗООТИОЛОШКА ЈЕДИНИЦА УЗОРКОВАЊА	Округ	Процењена бројност дивљих свиња	Оквирни план одстрела	Број узорака
ПОДРУЧЈА ВИСОКОГ РИЗИКА				
ЈУЖНО БАЧКА	ЈУЖНО БАЧКИ	1940	1245	870
ЗАПАДНО БАЧКА	ЗАПАДНО БАЧКИ	1545	1200	840
СРЕМСКА	СРЕМСКИ	2425	1375	960
БРАНИЧЕВСКА	БРАНИЧЕВСКИ	1275	825	575
БОРСКА	БОРСКИ	1880	1290	900
ЈУЖНО БАНАТСКА	ЈУЖНО БАНАТСКИ	2490	965	159
УКУПНО:				4.304
ПОДРУЧЈА УМЕРЕНОГ РИЗИКА				
ПОМОРАВСКА	ПОМОРАВСКИ	1075	760	159
РАШКО-РАСИНСКА	РАШКИ	1190	515	159
	РАСИНСКИ	1105	580	
НИШАВСКО – ЗАЈЕЧАРСКА	НИШАВСКИ	790	370	159
	ЗАЈЕЧАРСКИ	1890	1155	
ЈАБЛАНИЧКО ПЧИЊСКА	ЈАБЛАНИЧКИ	575	265	159
	ПЧИЊСКИ	1065	635	
ЗЛАТИБОРСКА	ЗЛАТИБОРСКИ	1600	650	159
УКУПНО:				795
ПОДРУЧЈА НИСКОГ РИЗИКА				
БАНАТСКА	СЕВЕРНО БАНАТСКИ	650	410	59
	СРЕДЊЕ БАНАТСКИ	870	595	59
БАЧКА	СЕВЕРНО БАЧКИ	155	80	59
БЕОГРАДСКО ПОДУНАВСКА	ГРАД БЕОГРАД	600	460	59
	ПОДУНАВСКИ	50	30	
МАЧВАНСКО КОЛУБАРСКА	МАЧВАНСКИ	510	140	59
	КОЛУБАРСКИ	250	140	
ШУМАДИЈСКО МОРАВИЧКА	ШУМАДИЈСКИ	470	325	59
	МОРАВИЧКИ	585	220	
ТОПЛИЧКА	ТОПЛИЧКИ	450	185	59
ПИРОТСКА	ПИРОТСКИ	1235	615	59
УКУПНО:				472
УКУПНО ЗА СВА ПОДРУЧЈА:				5.571

У периодима интензивног лова на дивље свиње (новембар-децембар, јануар-март) потребно је узети што већи број, а најмање 70% од планираног броја узорака, нарочито у подручјима високог ризика.

Дијагностичка испитивања и план узорковања на афричку кугу свиња

У оквиру плана мониторинга на АКС код дивљих свиња, обухваћено је 72 ловишта која газдују са дивљим свињама (30 у Војводини и 42 у централној Србији) у 11 округа према Мађарској, Румунији и Бугарској, а чије се територије сматрају високоризичним подручјем.

Планом испитивања за 2020/2021 годину врши се узорковање од свих одстрелених дивљих свиња у пограничном подручју на молекуларна испитивања (PCR), у складу са редовним планом одстрела корисника ловишта. У циљу обезбеђивања континуитета у надзору на АКС, испитаће се све дивље свиње које су одстрелене у периоду након завршетка ловне сезоне за одређене категорије дивљих свиња.

У случају промене или погоршања епизоотиолошке ситуације, план дијагностичког испитивања може бити измењен или проширен.

Приказ ловишта по Плану узорковања на АКС за 2020/2021 годину (Прилог 3)

ЕПИЗООТИОЛОШКА ЈЕДИНИЦА УЗОРКОВАЊА	Округ	Процењено бројно стање дивљих свиња	Оквирни годишњи план одстрела
4 ловишта	СЕВЕРНОБАЧКИ	155	80
9 ловишта	СЕВЕРНОБАНАТСКИ	640	405
7 ловишта	СРЕДЊЕБАНАТСКИ	565	325
10 ловишта	ЈУЖНОБАНАТСКИ	2070	680
8 ловишта	БРАНИЧЕВСКИ	635	370
9 ловишта	БОРСКИ	1525	1115
12 ловишта	ЗАЈЕЧАРСКИ	1265	900
6 ловишта	ПИРОТСКИ	1290	645
3 ловишта	ЈАБЛАНИЧКИ	235	85
2 ловишта	ПЧИЊСКИ	375	310
2 ловишта	НИШАВСКИ	330	230
72 ловишта	11 округа	9085	5145

У ловиштима, која се сматрају високоризичним и која се налазе се у оквиру подручја које је проглашено зараженим и угроженим од АКС код домаћих свиња, испитиваће се све одстрелене дивље свиње, (молекуларна испитивања – PCR), а најмање у репрезентативном узорку од 2% очекиване преваленце, ниво поузданости 95%, у односу на број одстрелених свиња, за време трајања мера, у складу са Наредбом и посебним прописом. Уколико овај план није испуњен, у циљу обезбеђивања континуитета у надзору на АКС, након престанка мера у зараженом и угроженом подручју од АКС код домаћих свиња, наставиће се са испитивањем свих одстрелених дивљих свиња до завршетка интензивног лова, као и надаље свих дивљих свиња које су одстрелене у периоду ван ловне сезоне.

Шема организовања и слања узорака у акредитоване лабораторије за испитивање на АКС

АКРЕДИТОВАНА ЛАБОРАТОРИЈА	ЕПИЗООТИОЛОШКО ПОДРУЧЈЕ
НИВ СРБИЈЕ - БЕОГРАД	НИВ Србије, ВСИ Панчево, ВСИ Пожаревац, ВСИ Зајечар, ВСИ Јагодина
НИВ НОВИ САД	НИВ Нови Сад, ВСИ Зрењанин
ВСИ СУБОТИЦА	ВСИ Суботица
ВСИ СОМБОР	ВСИ Сомбор
ВСИ КРАЉЕВО	ВСИ Краљево
ВСИ НИШ	ВСИ Ниш
ВСИ ШАБАЦ	ВСИ Шабац

У ловиштима односно деловима ловишта са позитивним случајевима која су проглашена зараженим од АКС код дивљих свиња, испитаће се све одстрелене дивље свиње молекуларним и серолошким методама (PCR, ELISA), за време трајања мера у складу са Наредбом и посебним прописом.

Серолошка испитивања на Аујецкијеву болест

Научни институти и ветеринарски специјалистички институти који врше дијагностичка испитивања на класичну кугу свиња код дивљих свиња, поред предвиђеног плана дијагностичких испитивања на АКС, извршиће преглед до 20% узорака уловљених свиња и свих уинулих дивљих свиња на Аујецкијеву болест према плану мониторинга на ККС.

Испитивање на трихинелозу

Вршиће се испитивање узорака пореклом од одстрелених дивљих свиња на трихинелозу од стране ветеринарских станица и института искључиво методом вештачке дигестије. Средства за узорковање и спровођење дијагностичких испитивања дивљих свиња на трихинелозу за које су истовремено достављени одговарајући узорци на испитивање на класичну кугу свиња и афричку кугу свиња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Ажурирање регистра ловишта

Ради континуираног ажурирања података за поједина ловишта, за која нису достављени одговарајући подаци, неопходно је да научни и специјалистички ветеринарски институти ступе у контакт са корисницима ловишта која се налазе на епизоотиолошком подручју, односно надлежним шумарским и ловним инспекторима и да им доставе образац за прикупљање података о ловиштима који се налази у Прилогу 4. овог упутства. Образац за прикупљање података о ловиштима је потребно да попуни и потпише одговорно/овлашћено лице корисника ловишта за ловиште којим газдује, односно надлежни шумарски и ловни инспектор и који ће бити у датој форми достављен ветеринарском институту.

Управа за ветерину и Управа за шуме, односно ветеринарска и шумарска и ловна инспекција, координишу анализу и контролу извршеног одстрела у складу са планским документом корисника ловишта.

Ветеринарски институт испуњене обрасце за прикупљање података о ловиштима, за свако ловиште појединачно, објединиће и доставити Управи за ветерину заједно са месечним извештајем о обиму узорковања, како би се извршиле корекције у смислу бројног стања и планираног одстрела дивљих свиња, као и предвиђеног броја узорака по ловиштима.

Извештавање

1. Надлежни ветеринарски институти за своје епизоотиолошко подручје до 10. у месецу за претходни месец припремају извештај о обиму узорковања и достављају Управи за ветерину и шефу округа ветеринарске инспекције.

2. Научни институти и ветеринарски специјалистички институти који врше дијагностичка испитивања, до 10. у месецу за претходни месец припремају извештај о обиму узорковања (*у складу са извршеном анализом и контролом одстрела према планском документу корисника ловишта*), извршеним дијагностичким испитивањима и резултатима испитивања на ККС и АКС и достављају Управи за ветерину у писаној и електронској форми и шефу округа ветеринарске инспекције према табели датој уз План мониторинга.

3. Научни институти и ветеринарски специјалистички институти који врше дијагностичка испитивања ће по испуњењу плана и завршетку мониторинга, о резултатима дијагностичких испитивања припремити збирни извештај и доставити Управи за ветерину. Научни институт за ветеринарство Србије из Београда ће припремити (у писаној и електронској форми, MS Word и MS Excel):

- 1) привремени извештај за период од 01.11.2020. до 31.03.2021. године
- 2) завршни годишњи извештај у писаној и електронској форми
- 3) по потреби ад хок извештаје на захтев Министарства.

Фактурисање:

Средства за спровођење мониторинга/дијагностичког испитивања и надзора на класичну кугу свиња и афричку кугу свиња код дивљих свиња, аујескијеву болест и трихинелозу у складу са овим Планом, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Правна лица која се баве ловством, односно корисници ловишта и ветеринарске станице једном месечно најкасније до 5. у месецу достављају надлежном ветеринарском институту фактуру о броју узорака насловљену на надлежни институт.

Научни и специјалистички ветеринарски институти сходно обављеном послу у складу са овим Планом и припремљеним извештајем (за ККС, АКС и трихинелозу) достављају једном месечно две фактуре за извршене активности, насловљене на Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде,. Управа за ветерину, Омладинских бригада бр. 1. 11070 Нови Београд и то:

- фактуру о броју узорковања/узорака од стране правних лица која се баве ловством, односно корисника ловишта и ветеринарских станица,
- фактуру о броју узорковања/узорака односно дијагностичких испитивања ветеринарских института.

Прилог фактура је збирни извештај о обиму узорковања односно извршеним дијагностичким испитивањима у претходном месецу са добијеним резултатима испитивања, у складу са подацима из појединачних образаца за узорковање (табеларни приказ).

Уколико се на основу анамнестичких, лабораторијских и епизоотиолошких података, као и резултата патолошког прегледа, постави сумња на појаву ККС, АКС или друге заразне болести поступаће се у складу са посебним прописом. У случају постављања сумње или потврђивања ККС и АКС хитно ће се поступити складу са посебним прописом.

Епрувете, пластичне кесе или посуде за узорковање крви и органа, као и Обрасци могу се преузети у научним и специјалистичким ветеринарским институтима.

Контакт особа за координисање овог мониторинга је Саша Остојић, телефон: 011/311 -71-00 (sasa.ostojic@minpolj.gov.rs).

Фактурисање извршити у складу са Ценовником министарства број: 323-02-6816/2014/2 од 27.11.2014. године.

НАПОМЕНА:

1. Финансијска надокнада корисницима ловишта, односно ветеринарским станицама, вршиће се за адекватне узорке крви и органа одстрелених дивљих свиња, уз правилно попуњен образац за планирани број узорака, у складу са овим Планом.
2. За нађене лешеве угинулих дивљих свиња, од којих је могуће узети узорке органа/цевасте кости финансијска надокнада износи 5.000 динара по лешу уз правилно попуњен образац за узорковање.
3. За дијагностичка испитивања дивљих свиња на трихинелозу за које су истовремено достављени и одговарајући узорци на испитивање на класичну кугу свиња средства су обезбеђена у буџету Републике Србије.

Надзор:

Контролу спровођења дијагностичког испитивања дивљих свиња на класичну кугу свиња, афричку кугу свиња, Аујецкијеву болест и трихинелозу вршиће ветеринарска инспекција на нивоу округа.

в.д. ДИРЕКТОР
Емина Милакара
Емина Милакара

ПРИЛОГ:

1. Образац за узорковање и слање материјала на лабораторијско испитивање на класичну кугу свиња код дивљих свиња
2. План узорковања на ККС по ловиштима за 2020/2021 годину
3. План узорковања на АКС по ловиштима за 2020/2021 годину
4. Образац за прикупљање података о ловиштима